

नेपाल बीमा प्राधिकरण

कुपण्डोल, ललितपुर

सेवा : नेपाल बीमा प्राधिकरण
समूह : प्रशासन
श्रेणी : सहायक प्रथम
पद : सहायक प्रथम
परीक्षाको किसिम : खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षा

पाठ्यक्रम योजनालाई निम्नानुसारका दुई चरणमा विभाजन गरिएको छ :

प्रथम चरण :- लिखित परीक्षा

पूर्णाङ्क :- २००

द्वितीय चरण :- (क) कम्प्युटर दक्षता परीक्षण

पूर्णाङ्क :- १०

(ख) अन्तर्वार्ता

पूर्णाङ्क :- ३०

परीक्षायोजना(Examination Scheme)

१. प्रथम चरण : लिखित परीक्षा(Written Examination)पूर्णाङ्क :- २००

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्नसंख्या × अङ्क	समय
प्रथम	सामान्य ज्ञान, बौद्धिक परीक्षण, (General Knowledge, GAT,)	१००	४०	वस्तुगत बहुवैकल्पिक प्रश्न (MCQ)	५० प्रश्न × १ अङ्क	४५ मिनेट
	व्यवस्थापन र अर्थशास्त्र (Management & Economics)			विषयगत	८ प्रश्न × ५ अङ्क १ प्रश्न × १० अङ्क	१ घण्टा ३० मिनेट
द्वितीय	लेखा, वित्त र बीमा (Account, Finance and Insurance)	१००	४०	विषयगत	१२ प्रश्न × ५ अङ्क ४ प्रश्न × १० अङ्क	२ घण्टा ३० मिनेट

२. द्वितीय चरण :

विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	समय
(क) कम्प्युटर दक्षता परीक्षण (Computer Skill Test)	१०	प्रयोगात्मक (Practical)	१५ मिनेट
(ख) अन्तर्वार्ता	३०	मौखिक	

द्रष्टव्य :

- लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुनेछ ।
- प्रथम र द्वितीय पत्रको लिखित परीक्षा छुट्टाछुट्टै हुनेछ । तर प्रथम पत्रको वस्तुगत र विषयगत परीक्षा एउटै सिटिङमा हुनेछ । पहिले वस्तुगत र तत्पश्चात विषयगत परीक्षा हुनेछ ।
- लिखित परीक्षामा सोधिने प्रश्नसंख्या र अङ्कभार यथासम्भव सम्बन्धित पत्र/विषयमा दिईए अनुसार हुनेछ ।
- वस्तुगत बहुवैकल्पिक (Multiple Choice) प्रश्नहरूको गलत उत्तर दिएमा प्रत्येक गलत उत्तर बापत २० प्रतिशत अङ्क कट्टा गरिनेछ । तर उत्तर नदिएमा त्यस बापत अङ्क दिइने छैन र अङ्क कट्टा पनि गरिने छैन ।
- परीक्षार्थीले वस्तुगत बहुवैकल्पिक प्रश्नको उत्तर लेख्दा अंग्रेजी ठूलो अक्षर (Capital letter) A,B,C,D मा लेख्नुपर्नेछ । सानो अक्षर (Small letter) a, b, c, d लेखेको वा अन्य कुनै सङ्केत गरेको भए सबै उत्तरपुस्तिका रद्द हुनेछ ।
- बहुवैकल्पिक प्रश्नहरू हुने परीक्षामा कुनै प्रकारको क्याल्कुलेटर (Calculator) प्रयोग गर्न पाइने छैन ।

नेपाल बीमा प्राधिकरण

कृपण्डोल, ललितपुर

७. विषयगत प्रश्नहरूको हकमा एउटै प्रश्नका दुई वा दुई भन्दा बढी भाग (Two or more parts of a single question) वा एउटा प्रश्न अन्तर्गत दुई वा बढी टिप्पणीहरू (Short notes) सोध्न सकिने छ ।
८. विषयगत प्रश्नमा प्रत्येक पत्र/विषयका प्रत्येक खण्डका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन् । परिक्षार्थीले प्रत्येक खण्डका प्रश्नहरूको उत्तर सोही खण्डका उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ ।
९. यस पाठ्यक्रम योजना अन्तर्गतका पत्र/विषयका विषयवस्तुमा जेसुकै लेखिएको भएता पनि पाठ्यक्रममा परेका कानून, ऐन, नियम, विनियम तथा नीतिहरू परीक्षाको मिति भन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाईएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्भन्नु पर्दछ ।
१०. प्रथम चरणको परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको परीक्षामा सम्मिलित गराइनेछ ।
११. पाठ्यक्रम लागु मिति : २०७९/०३/२९

नेपाल बीमा प्राधिकरण

कुपण्डोल, ललितपुर

प्रथम पत्र -

सामान्य ज्ञान तथा बौद्धिक परीक्षण

खण्ड (क)- सामान्य ज्ञान, (४०अङ्क)

वस्तुगत बहुवैकल्पिक प्रश्न (MCQ)

1. सामान्य ज्ञान (General Knowledge) (40 Marks)

- 1.1 विश्वको भूगोल - महादेश, महासागर, ध्रुव, अक्षांश, देशान्तर, अन्तर्राष्ट्रिय तिथि रेखा, समय, दूरी, पर्वतश्रृंखला, मरुभूमि, भूकम्प, ज्वालामुखी, नदी, हिमनदी, ताल, हिमताल, जलवायु, व्यापारिक वायु, मनसुन ।
- 1.2 नेपालको भूगोल - धरातलीय स्वरूपको किसिम, विशेषताहरु, प्राकृतिक स्रोतहरु: किसिम, उपलब्धि र वर्तमान अवस्था, भौगोलिक विविधता र जनजीवन, नेपालमा पाईने हावापानीको किसिम र विशेषता, हावापानीको विविधताबाट उत्पन्न भएका आर्थिक तथा सामाजिक क्रियाकलाप र जिविकोपार्जनमा विविधता ।
- 1.3 विश्वको इतिहास - म्याग्नाकार्टा, औद्योगिक क्रान्ति, फ्रान्सको राज्यक्रान्ति, अमेरिकी स्वतन्त्रता सङ्ग्राम, रुसी/अक्टोबर क्रान्ति, प्रथम र द्वितीय विश्वयुद्ध तथा भारतीय स्वतन्त्रता सङ्ग्राम; घटना, कारण र परिणामहरु ।
- 1.4 नेपालको इतिहास (प्राचीन कालदेखि हालसम्म)-किराँतकाल, लिच्छविकाल र मध्यकाल; सामाजिक, आर्थिक एवं राजनीतिक अवस्था, आधुनिक इतिहास; राजनीतिक घटनाक्रम, कारण र परिणामहरु ।
- 1.5 नेपालको सामाजिक एवं सांस्कृतिक अवस्था -प्रथा, परम्परा, मूल्य र मान्यता, धर्म, जातजाति, भाषाभाषी, संस्कृति, कला, साहित्य, संगीत, सांस्कृतिक सम्पदाको किसिम, विशेषता, महत्व ।
- 1.6 नेपालको आर्थिक अवस्था: विकासका पूर्वाधारहरु (कृषि, उद्योग, व्यापार, पर्यटन, यातायात, संचार, शिक्षा, स्वास्थ्य, विद्युत) र चालु विकास योजना ।
- 1.7 विज्ञान प्रविधिको विकासबाट मानव जीवनमा परेको प्रत्यक्ष प्रभाव, क्रम विकाश र वंशानु, स्वास्थ्य, रोग, खोप, खाद्य, पोषण, सरसफाई ।
- 1.8 जैविक प्रविधि, सूचना तथा सञ्चार प्रविधि र वैकल्पिक उर्जा ।
- 1.9 दिगो विकास, जैविक विविधता, दुर्लभ पशुपन्छी र वनस्पतिहरु, विश्वव्यापी उष्णता, जलवायु परिवर्तन, हरितगृह प्रभाव, ओजोन विनास, वातावरण, प्रदुषण, जनसंख्या, शहरीकरण, बसोवास (बँसाईसराई) ।
- 1.10 संयुक्त राष्ट्रसंघ, क्षेत्रीय संगठन: सार्क, बिमस्टेक, आसियान, युरोपियन संघ ।
- 1.11 राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय महत्वका राजनीतिक, सामाजिक, आर्थिक, वैज्ञानिक, सांस्कृतिक, खेलकूद, पुस्तक, पुरस्कार, कला, साहित्य, संगीत लगायत समसामयिक घटना तथा नविनतम गतिविधिहरु र महत्वपूर्ण व्यक्तित्व तथा विचारकहरु सम्बन्धी जानकारी ।
- 1.12 नेपालको संवैधानिक विकास र नेपालको संविधान
- 1.13 बैंक तथा वित्तीय संस्थाको वर्तमान अवस्था
- 1.14 बीमाको परिचय, उत्पत्ति र विकास, बीमाको किसिम तथा क्षेत्र
- 1.15 बीमाको सिद्धान्तहरु, नेपालको हालको बीमा बजारको स्थिति
- 1.16 बीमा मध्यस्थकर्ता भूमिका, बीमा अभिकर्ता, बीमा सभेयर तथा बीमा दलाल सम्बन्धी सामान्य जानकारी

नेपाल बीमा प्राधिकरण

कृपण्डोल, ललितपुर

खण्ड (ख)- सामान्य बौद्धिक परीक्षण,
वस्तुगत बहुउत्तर (१०अङ्क)

2. सामान्य बौद्धिक परीक्षण (General Mental Ability Test) (10 Marks)

- 2.1 Verbal reasoning such as series, analogy, classification, coding-decoding, insert the missing character, common property, matrices, direction and distance sense test, ranking order, assertion and reason, induction, deduction, logical reasoning and analytical ability. (5 × 1 = 5 Marks)
- 2.2 Non-verbal reasoning such as series, analogy, classification, Venn diagrams, matrices, construction of squares and triangles, and figure formation and analysis, water images, mirror images, embedded figures. (5 × 1 = 5 Marks)

खण्ड (ख)- व्यवस्थापन र अर्थशास्त्र (५०अङ्क)

3. कार्यालय व्यवस्थापन

- 3.1 कार्यालय व्यवस्थापन (Office Management)
- 3.2 कार्यालय व्यवस्थापनको सिद्धान्त र प्रयोग
- 3.3 दर्ता, चलानी, फाइलिङ, पजिका
- 3.4 अभिलेख व्यवस्थापन, पत्र लेखन, परिपत्र तथा टिप्पणी
- 3.5 सचिवालय व्यवस्थापन तथा बैठक व्यवस्थापन, सार्वजनिक सम्बन्ध व्यवस्थापन
- 3.6 सहायक कर्मचारीले गर्नुपर्ने कार्यहरू
- 3.7 नेपालको सरकारी लेखा प्रणाली, लेखांकन विधिहरू तथा लेखापरीक्षण सम्बन्धी सामान्य जानकारी

4. व्यवस्थापनका सिद्धान्तहरू

- 4.1 व्यवस्थापन प्रणाली: व्यवस्थापनको कार्य र प्रक्रिया, व्यवस्थापनका उदीयमान अवधारणा, व्यवस्थापनको भूमिका र चुनौती
- 4.2 नेतृत्व, सञ्चार, समन्वय, सुपरीवेक्षण, अनुगमन तथा नियन्त्रण
- 4.3 पदसोपान, आदेशको एकात्मकता तथा नियन्त्रणको सीमा (Hierarchy, Chain of Command and Span of Control)
- 4.4 उत्प्रेरणा: उत्प्रेरणाका सिद्धान्तहरू, सहभागिता तथा कार्य जीवनको गुण (Principles of Motivation, Participation, and Quality of Work Life)

4.5 मानव संसाधन व्यवस्थापन: मानव संसाधन योजना, कार्य ढाँचा, कार्य विश्लेषण

5. अर्थशास्त्र (Economics)

- 5.1 अर्थशास्त्रको आधारभूत ज्ञान (Basic Knowledge of Economics)
  - 5.1.1 सुक्ष्म अर्थशास्त्र: माग, उत्पादन र लागत तथा वितरणका सिद्धान्तहरू
  - 5.1.2 बृहत अर्थशास्त्र: राष्ट्रिय आय, उपभोग र बचत, मुद्रास्फिति, वैदेशिक व्यापार तथा भुक्तानी सन्तुलन
- 5.2 विकास अर्थशास्त्र: विकासशील अर्थशास्त्रको संरचना र चरित्र, गरिबी, असमानता, जनसंख्या बृद्धि बसाई सराई र सहरीकरण
- 5.3 नेपालको मौद्रिक नीति तथा वित्तीय नीति
- 5.4 नेपालका वर्तमान अद्यौगिक, वैदेशिक लगानी, तथा वैदेशिक व्यापार नीतिहरू
- 5.5 आर्थिक उदारीकरण, निजीकरण तथा विश्वव्यापीकरण
- 5.6 अर्थतन्त्रमा बीमाको योगदान : बीमा शुल्क, रोजगारी, कर, क्षतिपूर्ति, पुनर्बीमा

नेपाल बीमा प्राधिकरण

कुपण्डोल, ललितपुर

द्वितीय पत्र - लेखा, वित्त र बीमा (Account, Finance and Insurance)

खण्ड (क)- (४०अङ्क)

1. लेखा (Accounting) (२०अङ्क)
  - 1.1 सरकारी लेखा प्रणाली र व्यवसायिक लेखाप्रणाली
  - 1.2 लेखा प्रणालीको सर्वमान्य सिद्धान्तहरू
  - 1.3 लेखांकन अभिलेख प्रवाह (Accounting Flow Chart)
  - 1.4 आधारभूत वित्तीय विवरणहरूको तयारी (Preparation of Financial Statements)
  - 1.5 नेपाल लेखामान सम्बन्धी सामान्य जानकारी (Nepal Accounting Standards)
  - 1.6 गोश्वारा भौचर, सन्तुलन परीक्षण (Trail Balance), नाफा नोक्सान हिसाब खाता (Profit and Loss account), वासलात (Balance sheet) सम्बन्धी सामान्य जानकारी
  - 1.7 ह्रास कट्टी (Depreciation)
  - 1.8 बजेटको अर्थ किसिम र नेपालको बजेट प्रणाली
  - 1.9 आन्तरिक नियन्त्रण, आन्तरिक तथा अन्तिम लेखा परीक्षण
  - 1.10 लेखा सम्बन्धी सफ्टवेयर (Accounting Software)
  - 1.11 बीमकको वित्तीय विवरणका मुख्य अंगहरू (Major components of financial statements of insurers)
2. वित्त (Finance) (२०अङ्क)
  - 2.1 वित्तीय प्रणाली तथा वित्तीय बजार : पूँजी बजार, मुद्रा बजार र धितोपत्र बजार (Financial System and Financial Market: Capital Market, Money Market and Securities Market)
  - 2.2 मुद्रा बजार र पूँजी बजार सम्बन्धी संस्था, उपकरणहरू र नियमन व्यवस्था
  - 2.3 बैंक तथा वित्तीय संस्था र अर्थतन्त्रमा तिनको भूमिका
  - 2.4 वित्तीय विवरण विश्लेषण: वित्तीय विवरणको विश्लेषण, वित्तीय पूर्वानुमान, अनुपात विश्लेषण (Analysis of Financial Statements: Analysis of Financial Statements, Financial Forecasting, Ratio Analysis)
  - 2.5 सरकारी वित्तीय प्रणाली र यसका अवयवहरू
  - 2.6 बीमकको आय तथा व्ययका मुख्य श्रोतहरू

खण्ड (ख) - (६०अङ्क)

3. बीमा (Insurance)
  - 3.1 बीमाको उत्पत्ति र विकास (Evolution and Development of Insurance)
  - 3.2 बीमाको परिचय तथा क्षेत्र (Introduction and Scope of Insurance)
  - 3.3 बीमाको किसिम (Types Insurance)
  - 3.4 बीमाको सिद्धान्तहरू (Principles of Insurance)
  - 3.5 जीवन बीमा, निर्जीवन बीमा तथा पुनर्बीमा (Life Insurance, Non-Life Insurance and Reinsurance)
  - 3.6 लघु बीमा (Micro insurance)
  - 3.7 म्यादी जीवन बीमा, सावधिक जीवन बीमा, तथा आजीवन जीवन बीमा (Term Life, Endowment Life and Whole Life Insurance)
  - 3.8 सम्पत्ति, सामुन्द्रिक, मोटर, हवाई, इन्जिनियरिङ्ग, विविध बीमा (Property, Marine, Motor, Aviation, Engineering, and Miscellaneous Insurance)
  - 3.9 नेपालको हालको बीमा बजारको स्थिति (Current Status of Nepal's Insurance Market)

नेपाल बीमा प्राधिकरण

कृपण्डोल, ललितपुर

- 3.10 बीमा मध्यस्थकर्ता भूमिका, बीमा अभिकर्ता, बीमा सभेयर तथा बीमा दलाल (Insurance Mediators : Insurance Agent, Insurance Surveyor and Insurance Broker), बीमा सभेयर (Insurance Surveyor)
  - 3.11 राष्ट्रिय अर्थतन्त्रको विकासमा बीमा क्षेत्रको भूमिका (Role of Insurance in Development of National Economy)
  - 3.12 बीमा व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (Insurance Management Information System)
4. **बीमाको अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यास (International practices of insurance)**
- 4.1 बीमा नियमनकारी निकायहरूको अन्तर्राष्ट्रिय संगठनको मुख्य उद्देश्य र बीमाका मुख्य नीतिहरू (Major objectives and insurance core principles of International Association of Insurance Supervisors)
  - 4.2 निक्षेप बीमा र यसको महत्व (Deposit insurance and its importance)
  - 4.3 पुनर्बीमा कम्पनी, पुनर्बीमा दलाल र बीमा बजारमा पुनर्बीमाको योगदान (Reinsurance company, reinsurance brokers and contribution of reinsurance into the insurance market)
5. **बीमा सम्बद्ध कानून र नेपाल बीमा प्राधिकरण (Legislations related to Insurance and Nepal Insurance Authority)**
- 5.1 नेपाल बीमा प्राधिकरण स्थापनाको उद्देश्य, कार्य, वर्तमान अवस्था, गतिविधि र चुनौतीहरू
  - 5.2 नेपाल बीमा प्राधिकरणको संगठनात्मक स्वरूप तथा काम, कर्तव्य र अधिकार
  - 5.3 बीमा नियमनकारी निकायहरूको अन्तर्राष्ट्रिय संगठन सम्बन्धी सामान्य जानकारी (IAIS - International Association of Insurance Supervisors)
  - 5.4 बीमा ऐन, २०७९ (Insurance Act, 2079)
  - 5.5 बीमा नियमावली, २०४९ (Insurance Regulation, 2049)
  - 5.6 नेपाल बीमा प्राधिकरणबाट जारी भएका महत्वपूर्ण निर्देशनहरू (Major Directives issued by Insurance Board)
  - 5.7 नेपाल बीमा प्राधिकरण खरिद विनियमावली, २०७९
  - 5.8 नेपाल बीमा प्राधिकरण आर्थिक कार्यविधि विनियमावली, २०७९
  - 5.9 बीमा समिति कर्मचारी सेवा शर्त विनियमावली, २०६८
  - 5.10 नेपाल बीमा प्राधिकरणका कर्मचारी आचार संहिता, २०६९
  - 5.11 सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ तथा सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४
  - 5.12 आयकर ऐन, २०५८ तथा आयकर नियमावली, २०५९
  - 5.13 मुल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ तथा मुल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३